

Pasvalio Sąjūdys

LIETUVOS SAJŪDŽIO PASVALIO LAIKRAŠTIS

Nr. 22

1992 m.
gegužės
19 d.

Kaina
1 rub.

Gegužės 23-ąją - referendumas dėl Lietuvos Respublikos Prezidento institucijos atkūrimo.

ATEIKITE PAREIKŠTI SAVO VALIA!

LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETI,

dalį mūsų išrinktų Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatų nebevykdo rinkimuose duotų pažadų ir nebepaiso mūsų valios. Vidiniuose prieštaravimuose paskendusi Aukščiausioji Taryba nepajėgi priimti desovietizacijos įstatymo, taip reikalingo prikelti valstybę iš moralinės ir fizinės agonijos, Aukščiausiosios Tarybos sprendimuose trūksta logikos, o už priimtų įstatymų ir nutarimų vykdymą niekas neatsako.

Todėl gegužės 23-ąją ateik į referendumą ir pasakyk: TAIP, man reikia prezidento, kuris mano valstybę išvestų iš postkomunistinės krizės. TAIP, man reikia prezidento, kuris spręstų ir būtų atsakingas už savo sprendimus.

ATEIKIME

Artėja referendumo diena. Klausydami rietenų parlamente, dirbtuvėse, kontorose, net šeimose, susimąstome: "Kas atsitiko, ko reikia Lietuvos žmonėms?". Puolimas vyksta plačiu frontu. Kai V. Beriozovas per televiziją pasakė, kad reikia boikotuoti referendumą, mūsų vietiniai komunistai (dabar DDP) tuoj pat "priėmė" tą nuomonę. Taigi, kas atsitiko? Nejaugi Lietuvoje išaugo nauja vergų karta, nesugebanti nei savarankiškai mąstyti, nei spręsti. Ar tokių daug? Manychiau, kad ne. Vasario 9-osios apklausoje mūsų apylinkėje prieš Lietuvos nepriklausomybę balsavo pusė komunistų (patys gyrėsi). Tai būtų nedaug. Tačiau šiemetiniame referendume, jeigu dar pridėsime sukvailintus ir nemąstančius, gali susidaryti nemaža "jėga".

Analizuodamas, kodėl

komunistuojantys piliečiai nenori, kad dabar Lietuvoje būtų atkurta prezidentinė institucija, aš įžvelgiu tris priežastis. Pirma: Lietuvoje norima kuo ilgiau išlaikyti chaosą - kad blogėtų žmonių materialinė būklė, siautėtų suirutė, kad kasdienybę lydėtų irzlumas, žodžiu, laukiama to momento, kai žmonės ims šaukti: "Nereikia mums nepriklausomybės! Maskva, gelbėk! Komunistai, sugrįžkite!". Antra: prezidento rinkimus norima nukelti kuo vėlesniam laikotarpiui, kad žmonės užmirštų komunistinės "demokratijos" laikus, jų dvasinį ir fizinį genocidą, kad tai mirgėtų tik kaip tolimas, bereikšmis prisiminimas, ir komunistų kandidatas, tikriausiai, dar kartą persikrikštijęs, sužibėtų naujomis spalvomis, kurios vėl pritrauktų daug patiklių žmonių. Trečia: prezidento nenori ir tam tikri sluoks-

niai, kuriems Parlamente atstovauja Pažangos frakcija. Gal tai Kauno mafijos užuomazga, kuri sau pavojų mato būtent V. Landsbergio asmenyje. Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas daug kartų yra pabrėžęs savo nusistatymą prieš vagis, spekuliantus, sukčius. Todėl nedoriems "verslininkams" galimas V. Landsbergio išrinkimas prezidentu yra nepriimtinas.

Kokias reikėtų padaryti išvadas dabartinėje situacijoje? Nežinau, kaip kitur, bet mūsų, Narteikių, rinkiminėje apylinkėje ne visai garbingai į referendumo rengimo komisiją sulindo atvirai komunistuojantys. Buvo iškelti asmenys nuo mūsų apylinkėje neegzistuojančių organizacijų - AF-o, žemdirbių sąjungos. Tuo tarpu kitų žmonių iškeltiems kandidatams joje neatsirado vietos. Parašėme protestą, tačiau

vargu ar jis ką padės. Reikia manyti, kad tokios komisijos nenuveš seneliams urnų, neparodys geros valios ir kituose balsavimo etapuose. Todėl žmonės patys turi būti stiprūs, suprasdami, kad komunistinės mafijos šaknys ilgos ir dar ilgai pančios mums kojas. Turime matyti, kokios Parlamento jėgos, veidmainiškai kalbėdamos apie taupumą, pasitelkusios nežabotą demagogiją, primetė mums du referendumus. Privalome būti kantrūs. Darykime taip, kad nebūtų gėda prisiminti tų metų, kada kūrėme Lietuvą, klojome jos valstybingumo pagrindus. Ateikime prie urnų, išreikškime savo nuomonę, nenusilenkime tiek metų mus terorizavusių Maskvos parankinių valiai. Mūsų reikalas teisingas. Būkime vieningi.

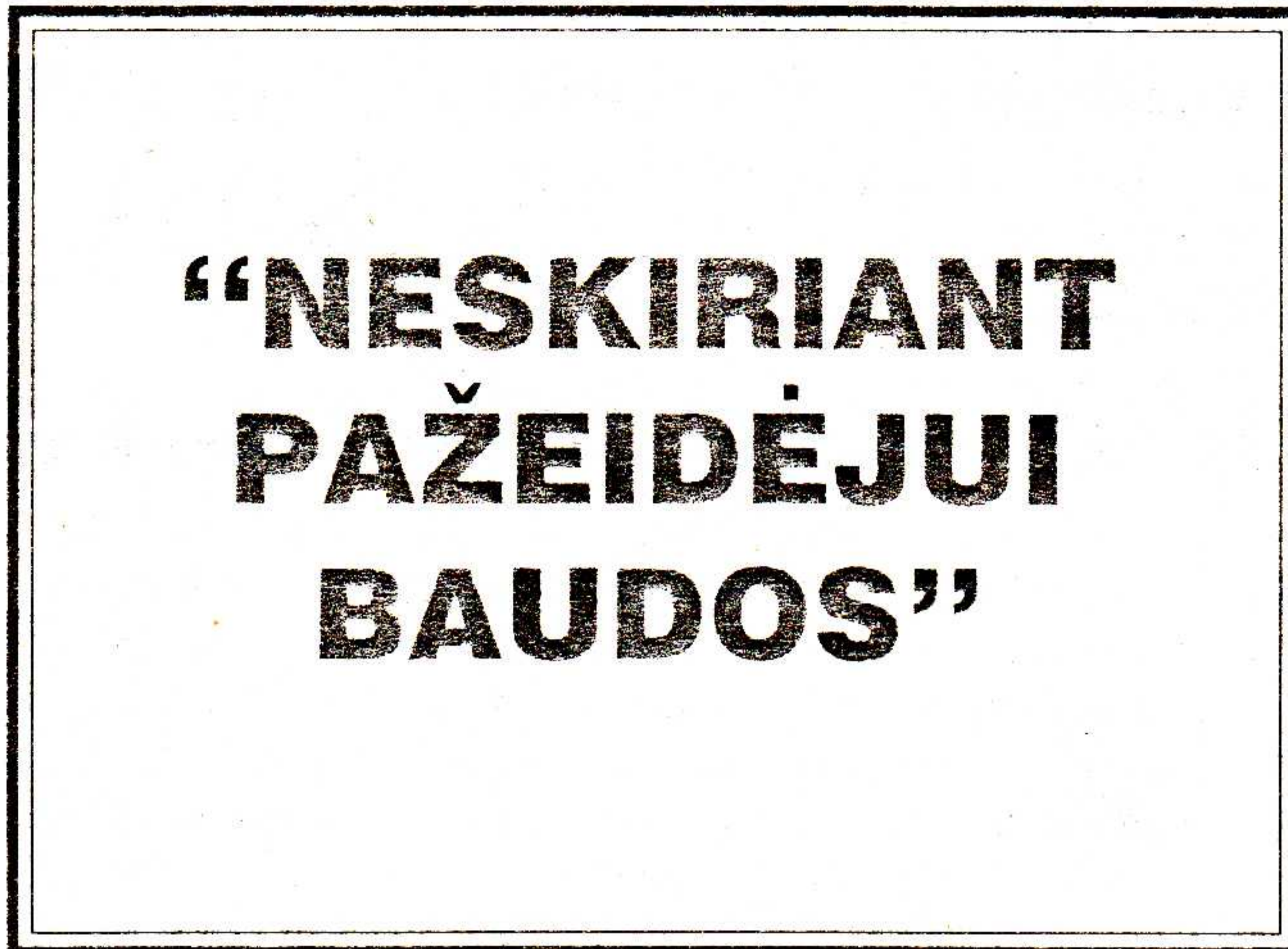
Stepas
RIMKUS

Rajono Tarybos sesijoje vyr. prokuroras R. Gilyš pareiškė protestą deputatui R. Rastauskui, išdrįsusiam pasakyti savo nuomonę apie kai kuriuos teismo sprendimus. Galbūt tokio protesto sulauksiu ir aš - dėl to, ką papasakosiu gerbiamiems skaitytojams.

Taigi, šių metų vasario 6-os dienos vakare trys vyrai - V. Baltušis, R. Medelinskas ir A. Gruzinskas - automobiliu KAMAZ, kurį vairavo Valstybinės agrotiekimo įmonės vairuotojas V. Borusas, iš Lietuvos vežė Respublikoje supirktas prekes: 547 kilogramus fermentinio ir 190 kilogramų rūkyto sūrio, 40 kilogramų sviesto, 50 kilogramų ryžių kruopų, 450 indelių kondensuoto pieno, 1020 pokelių įvairių makaronų, 1290 kilogramų saldinių - iš viso prekių už 83 612 rublių. Šiais savo veiksmais jie pažeidė Lietuvos Respublikos laikinąjį įstatymą "Dėl atsakomybės už prekybos taisyklių, prekių supirkimo, jų išvežimo ar išsiuntimo už Lietuvos Respublikos ribų tvarkos pažeidimo". Visi trys pažeidėjai prisipažino, kad jie minėtas prekes supirko Lietuvoje, o realizuoti vežė į Rusiją. Išvežti bandė aplenkdami muitinę, nes neturėjo nei leidimo prekėms išvežti, nei deklaracijos. Taigi, kad prekes išvežti norėta neteisėtai - aišku kaip dieną, o toliau - cituoju rajono Teismo nutarimą: "Pažeidėjo (V. Baltušio - Z. M.) atsakomybę sunkinančių aplinkybių nėra, o lengvinanti aplinkybė, kad pažeidėjas gailisi dėl šio pažeidimo padarymo. Atsižvelgiama į tai, kad pažeidėjas išlaiko vieną ne-

pilnametį vaiką, paskutiniu metu neturi darbo. Sugedusios prekės sunaikintos, kitos prekės konfiskuotos, neskiriant pažeidėjui baudos".

A. Gruzinsko atsakomybę lengvinanti aplinkybė, "kad pažeidėjas gailisi dėl šio pažeidimo, jis dirba. Todėl, atsižvelgiant, kad didelė prekių dalis kaip netinkamos yra

sunaikintos (vien dėl to pažeidėjas turi didelę žalą), o išvežamos prekės, kurias vežė pažeidėjas, sudaro 14 218 rublių sumą, visos šios prekės konfiskuotinos, neskiriant pažeidėjui baudos".

R. Medelinsko atsakomybę lengvinanti aplinkybė, "kad pažeidėjas nuoširdžiai gailisi dėl padaryto pažeidimo. Atsižvelgiama į tai, kad šis išlaiko 3 mažamečius vaikus. Esant tokioms aplinkybėms, tame tarpe, kad kokybiškų prekių tebuvo gabenta 14 218 rub. sumai, o kitos prekės kaip netinkamos turi būti sunaikintos, visos išgabentos prekės konfiskuotinos, neskiriant baudos (pažeidėjas ir taip turi didelę žalą).

Nutarimas neskundžia-

mās".

Deputatas R. Rastauskas ir suabejojo: ar užkirsime kelią panašioms pažeidimams, jei juos jau padariusiems piliečiams viskas užsibaigia gana laimingai - "neskiriant baudos".

Žinoma, lengvinančių aplinkybių visada galima rasti. Vienam - kad jis dirba, kitam - kad ne. Vienas gailisi,

tada tegalėjo nusipirkti tik 300 g sviesto ir tiek pat fermentinio sūrio, kai tuo tarpu šimtai kilogramų šių produktų pasmerkiama sunaikinimui. Kaip pažeidėjai juos, parduodamus tik už talonus, įsigijo, manau, teisėsaugos organai dar išsiaiškins. O paklausti gerbiamą teisėją E. Jara norėtusi štai ko: ar tai, kad tokie pažeidimai daromi itin sudėtingu ir ekonomiškai sunkiu Lietuvai metu, nėra sunkinanti aplinkybė?

Laikinasis įstatymas "Dėl atsakomybės už prekybos taisyklių, prekių supirkimo, jų išvežimo ar išsiuntimo už Lietuvos Respublikos ribų tvarkos pažeidimo" jau ne kartą keitėsi. Tačiau pasvarstyti, ar iš tiesų jame numatytos baudos yra pakankamai griežtos, verta. Juk, pasak rajono vyr. prokuroro, nuosprendis galėjo būti dar švelnesnis - pažeidėjams užtektų ir įspėjimo.

Pamąstykite apie visa tai ir prieš gegužės 23-ąją, apsispręsdami: eiti į referendumą ar ne, balsuoti už Prezidento institucijos atkūrimą ar ne. Ne "kietos rankos", diktatūros ar autokratijos siekiame, reikalaujame atkurti Prezidento instituciją, o veiksmingesnės vykdomosios valdžios, kuri pati atsakytų už netvarką Lietuvoje ir galėtų to pareikalauti iš kitų. Tie, kas Prezidento institucijos atkūrimui įnirtingai priešinosi, kas pasisako prieš referendumą, kartu pasisako už dabartinę netvarką. Drumstam vandeny žvejoti lengviau, o tuo suinteresuotų, matyt, ne taip jau mažai.

Tad ne tik klausykime, ką jie sako, bet ir mąstykite: kodėl?

Zina MAGELINSKIENĖ

"Paslauga"

Artėjant parduotuvės darbo laiko pradžiai, žiūrėk, jau ir būriuojasi vyrai. Vienam dar vakarykščios pagirios neišgaravusios, kitam šiaip noras iš pat ankstaus ryto

pasigerti. Trečias, kelias dešimties prie butelio prisidėjęs, argi atsisakys tokios progos keletą stikliukų išmaukti. Pramintas takelis aplinkinių statybos organi-

zacijų darbininkų į tarytum specialiai jų paslaugoms veikiančią Statybininkų gatvėje gėrimų parduotuvę. Pelno parduotuvė duoda nemažai. O asortimentas didžiulis - alus - kelių pavadinimų, vyno, degtinės - vėl kiekvienam, kiek piniginei atliekamų rubliukų vartosi. Kitas gi ir paskutinius

sukrapšto, kad tik galėtų tą velnio lašų paragauti. Ir taip gražiai plaukia darbo dienelės statybininkų ir kitų darbuotojų, maloniai apsisvaiginant.

"Paslauga" - geresnės ir nesugalvosi!

A. GUDELYTĖ

STRIBAI

Šiandien apie juos mažai kalbama. Ant jų kapų kryžių nėra - stovi stulpai su penkiakampėmis. Dėl tų kruvinų penkiakampių jie ir žuvo. Stribai - gerai ginkluoti ir remiami raudonosios armijos, o lietuviai partizanai - tik su tokiais ginklais, kokius galėjo įsigyti. Tačiau jie turėjo patį didžiausią ginklą - Lietuvos žmones, kurie juos rėmė, žuvusių verkė ir gailėjo. O žuvo jie beveik visi...

1945 m. pradėjau dirbti Joniškėlio progimnazijoje, kuri vėliau išaugo į vidurinę mokyklą. Tai buvo mano pirmoji darbovietė (tiesa, pusmetį dirbau kitur). Žinojau, kad Valdeikių ir Lepšynės miške yra daug miško brolių. Ten stribai pas ūkininkus nuolat darydavo kratas, nes suprato, kad pamiškių žmonės negalėjo nežinoti apie partizanus. Čia, Joniškėlyje, sribukavo broliai Černiauskai su savo žmonomis - aktyviomis komunistėmis. Kai kurie jų guli skverelyje, prie senųjų kapinių. Čia jų artimieji sodina gėles. Ką gi! Apie mirusius blogai nekalbama...

Pasvalio vienkiemyje buvo didelė ir graži mano tėviškės sodyba. Tėvas žemę pirkė grįžęs iš Amerikos, kur užsidirbo pinigų. Ūkyje dirbome visi 5 vaikai. Nors aš ir broliai mokėmės, tačiau visas atostogas plušome ūkyje, kuris puikiai klestėjo, nes niekad nemačiau girto nei savo tėvo, nei brolių.

Lietuvą okupavus Tarybų Sąjungai, ūkininkai buvo paskelbti liaudies priešais, buožėmis, bandi-

tais... Tik niekada jų nevadino vagimis, nes vagių tarp ūkininkų nebuvo: jų ir šiaip buvo reta. Net apie nedidelę vagystę kalbėdavo ilgai, kaip apie retą įvykį (o kaip yra

viršininku dirbo Šmyšlejevas, kuris buvo ypač žiaurus. Kur dabar yra miestelio centras, stovėjo tvorelė. Čia buvo niekinami nušautų partizanų lavonai. Stribai sekėdavo, kaip re-

kaip minėjau, dažniausiai pragerdavo. Skaudu buvo matyti Pasvalio turguje pardavinėjamas ūkininkų skaras, drobes, lovatieses. Kartą paklausiau, kiek kainuoja gražus austinis mano mamos sijonas. Atsakyta buvo tyla...

Niekada neužmiršiu vaizdo, ištrėmus mano šeimą (6 žmones) Sibiran. Kieme mėtėsi supjaustytos pagalvės - ieškota pinigų, išmėtytos knygos, laikraščių komplektai, purvyne suminti šventųjų paveikslai...

Praėjo 50 metų. Dabar, važiuojant pro plyną lauką, kur anksčiau žydėjo sodas, augo liepos ir stovėjo tvarkingos trobos, širdis sudreba dėl išniekinto gyvenimo. O kiek tokių sodybų buvo Lietuvoje, kiek išvytų iš savo tėviškės žmonių!

Didelis čia ir sribų "nuopelnas". O juk ir jie augino savo vaikus ir kažin ar norėtų, kad jų vaikai būtų tokie pat, kokiais buvo jie. O gal jiems atrodo, kad jie elgėsi gerai? Tik kodėl apie sribus iš pat pradžių kalbėta su pašaipa, kodėl visoje lietuvių tautosakoje nėra sribo - teigiamo herojaus? Kodėl nė vienos dainos liaudyje nėra apie sribus, o apie partizanus dainavo ir dainuoja iki šiol? Ar atsiprašė stribai tų žmonių, kurių gyvenimą jie taip išniekino? Ne, neatsiprašė! Ar pagalvoja jie apie amžinybę? Gal pagalvoja. Ir ką tada jaučia? Sakydavo: "Nesirūpinkite, mumis rūpinasi tarybų valdžia". Kažin, ko jie tikisi dabar?

B. ŽILEVIČIENĖ

KOLABORANTAMS

Mums nereikia Jūsų atgailos -
Teatleidžia Motina Tėvynė...

Klaupkitės prieš žemę Lietuvos,
Kurį daug syk išdavėt pamynę.

Klaupkitės prieš kryžius pakelės,
Kuriuos griovėt, širdyje aptemę,
Ir, ieškodami sau geresnės dalios,
Dovanojot priešui mūsų žemę.

Klaupkitės prieš kaulus tremtinių,
Prieš Rainių miškelio siaubą nykų,
Prieš klajones Lietuvos vaikų,
Kur pasaulį išblaškyti liko.

Neįpratę niekam lenkt galvos -
Tiktai tyčiotis, įsakinėti, teisti,
Klaupkitės prieš žemę Lietuvos -
Ji viena tegali Jums atleisti.

*Autorius nežinomas
Rietavas, 1991 metai*

dabar!?). Nors mes gyvenome Pasvalio priemiesty, kur miškų nėra, stribai mūsų ūkyje irgi ieškodavo banditų - stalčiuose, spintose - ir, radę ką geresnio, kišdavosi po skvernu. Kartą, kai rūkėme mėsą, Pasvalio sribas Kirkilas (vardo neatsimenu) pavogė lašinius. Tėvas Pasvaly apskundė jį milicijos viršininkui ir, kaip bebūtų keista, su didele gėda lašinius gražino. Vėliau mus išbuožino ir viską ėmė plėšti atvirai. Mūsų ūkyje nuolat plėšikavo ir Joniškėlio stribai. Tuo metu NKVD

aguos praeiviai į sušalusiu, pusiau išrengtus partizanų kūnus, kuriuos laikydavo kelias dienas, o po to nakčia užkasdavo Mažupės pakrantėse. Pasakojama, kad yra sudegintų ir plytinės kamine.

Nesu girdėjusi, kad stribai iš prisiplėšto ūkininkų turto būtų prasigyvenę. Kilę dažnai iš skurdeivių ir asocialių šeimų, viską, ką pagrobėdavo - pragerdavo.

Stribai aktyviai dalyvavo tremiant žmones Sibiran. Jų žmonos dažnai būdavo įskundėjomis. Grobdavo išlikusį išvežtųjų turtą, kurį,

Kas atstatys kryžius?

Pažįstamas žmogus iš Žvirgždės kaimo pasakojo, kad Krinčino apylinkės lėšomis buvo atstatytas jų kaime nuverstas kryžius. Įsišnekėjus paaiškėjo, kad kryžių savavališkai vertė tuometinis partinės organizacijos sekretorius R. Dubauskas, pasitelkęs traktorininką S. Badauską. Faktas sukėlė minčių. Kodėl kažkieno nuverstą kryžių turi savo lėšomis atstatyti kiti žmonės - kad anie, užėjus vajui, vėl galėtų nuversti? Komunistai kalba apie atgailą. Duokime jai pasireikšti - bus gera proga atstatyti, ką sugriovė. Sakoma, kad negali būti kolektyvinės atsakomybės. Taip, bet juk dauguma tų, kurie

šaudė, žudė, griovė, vežė, yra žinomi, gal tik neįvardinti. Tai ir nereikia bendros atsakomybės, tegul tik būna supratimas: nuvertei - atstatyk, užmušei - atsakyk. Kad nors tam drąsos užtektų...

Manau, kad rajono Sajūdžio būstinėje būtų galima registruoti panašius faktus. Lietuvos istorija praturtėtų naujais puslapiais, o kai ką gal paskatintų ir atgailai.

Tačiau yra ir kita problema - ką daryti su komunistiniais paminklais? Juk, jeigu mes juos versime taip, kaip tą darė bolševikai, būsime tokie pat azijatai. Jeigu juos paliksime ir garbinsime toliau, tai rodys tam tikrą mūsų mankurtizmą. Lenkai mus vadino

mužikais, o rusai - "rabočij narod" ne todėl, kad mes tokie esam, o todėl, kad jie norėjo mus tokiais matyti. Garbindami užkariautojų, budelių, žudikų paminklus, mes parodytume, kad esame tauta, praradusi garbę ir išdidumą. Ką daryti?

Manyčiau, kad garbingai reikia sutvarkyti karių kapus. Civilizuotame pasaulyje žmonės nelaidojami patvoriuose ar aikštėse - tam yra kapinės. Tegul bet kuris užkariautojas žino, kad, padėjęs galvą, bus paguldytas ne gražiausioje miestelio aikštėje, o kapinėse. Ir ne todėl, kad gerbtume, o todėl, kad esame krikščionys. Tegul greta atsigula ir mūsų sribai - ką padarysi,

kiekviena tauta turi savo kvislingus. Tegul bus pavardės, užrašai: čia guli atėjūnai, čia vietiniai jų parankiniai. Nelaimingi visi - tad tegul Dievas ir istorija juos teisia.

Pritarčiau minčiai, kad įvairūs ženklai, lentelės, akmenys, žymintys komunistų, sribų darbus, būtų suvežti į vieną vietą ir tvarkingai sudėti. Tai bus komunistinės nostalgijos kampelis - puiki vieta apmąstymui, istorijos pamokai. Kad jaunimas suprastų, kaip galima išprieivartauti tautą, pažeminti jos žmones ir sutripti teisingumą. O kokia Jūsų nuomonė? Parašykite.

S. RIMKUS

"Draugystės" amazonės...

Gyveno senovėje moterų amazonių gentis. Karinga tai buvo tauta. O dabar tokių XX amžiaus amazonių atsirado "Draugystėje". Štai agronomė J. Bartkienė ūkio valgykloje "kariavo" su V. Jackūniene. Matyt, gerai sekėsi, nes po to pradėjo atakas prieš J. Gerštautienę. Pirmą kartą pasirinko agronomišką ginklą - mėšlą. Apmėtė juo. Antrą kartą užpuolė kolūkio autobuse. Nepa-

tiko, kad per pasitarimą moteris paklausė, kodėl fermon nepaskyrė iš brigados žmonių. Praskėlė lūpą, apdraskė, apdaužė. Nemėgsta teisybės ponia Bartkienė, kuri brigadoje - tik viešnia. Dažniau sutiksi Pasvalyje, negu brigadoje.

Antroji amazonė - "Alaus karalienė" Violeta Vilkelienė, kuri nepasisar matijo primušti Daivą Anilionienę. Skaudu, kad moterys tokios žiaurios.

Reikėtų turėtų sąžinę šitaip elgtis su nėščia moterimi. Bet argi aludarė turi sąžinę, jei gali pasakyti: "Palauk, pagimdysi - dar gausi..."

O gal mūsų Policijai reiktų moterų amazonių? Juk jos tokios karingos. Galėtume Pasvalyje organizuoti specialų moterų policininkų būrį. Joms nereiktų nei ginklų, nei bananų - savi ginklai pigesni ir geresni.

"Draugystėje" klesti dvi

alaus firmos. Tai "deputatinio" ir "vilkelinio" alaus komerciniai prekybiniai koncernai. Greta pieninės pastatėlio yra įsikūrusi "Agronomo seklyčia" - žalias lentų namelis, apšildomas alumi. Šioms firmoms prekiauti alumi nė leidimo nereikia. Kviečiame rajono alaus mėgėjus apsilankyti. Geresnės sąlygos negu pas Paurą!

Žilpamūšietis

(Pavardė redakcijai žinoma)

Mūsų adresas: 5250, Pasvalys, Biržų g. 43, Z. Magelinskienė.
Redakcinė kolegija: S. Butkus, S. Rimkus, G. Urbaitė, L. Šimoliūnas, A. Matulas.

Leidėjas LS Pasvalio taryba. Ofsetinė spauda. Apimtis 0,5 sp.l.
Tiražas 300. Užs. Nr. 2138. SL 368.
Spausdino Panevėžio "Varsos" spaustuvė.

L. e. redaktoriaus pareigas Steponas Rimkus